

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Tdo/75/2022
Identifikačné číslo spisu:	1219011049
Dátum vydania rozhodnutia:	14.05.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Pavol Farkaš
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1219011049.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Pavla Farkaša a sudcov JUDr. Martiny Zeleňakovej a JUDr. Dušana Krč-Šeberu, na neverejnom zasadnutí konanom dňa 14. mája 2024 v Bratislave, v trestnej veci obvineného F. H. J., pre zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1 Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona, o dovolaní obvineného proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 26. januára 2022, sp. zn. 2To/97/2021, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného F. H. J. o d m i e t a.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava II (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvého stupňa“) rozsudkom z 25. mája 2021, sp. zn. 6T/129/2019 obvineného F. H. J. (ďalej tiež „obvinená“ alebo „dovolateľ“) uznal za vinného zo zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1 Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona, na tom skutkom základe, že

dňa 22. júna 2017 v čase od 00.20 hod. do 00.50 hod. v D. na T. ulici, pri čerpacej stanici OMV, vyskočil spoza rohu k poškodenej C. N. P., pričom ju zovrel rukami spredu tak, že jej držal ruky vzadu za jej chrbtom a anglickým jazykom jej povedal, aby bola ticho, že ju musí znásilniť, čo jej viackrát zopakoval, popri tom si stiahol nohavice a so stoporeným pohlavným údom tlačil poškodenej do oblasti brucha, pričom sa poškodenej snažil vyzliecť nohavice, ktoré sa mu podarilo stiahnuť o cca 10 až 15 cm, poškodená sa tomu bránila tým, že si nohavice držala v oblasti rozkroku, aby jej ich nestiahol nižšie, obžalovaný neustále opakoval, že ju musí znásilniť, pričom poškodená ho pohrýzla do ľavého ramena, načo sa obžalovaný zľakol a popustil zovretie poškodenej, ktorá to využila a rozbehla sa k prechodu pre chodcov a zároveň kričala o pomoc, čím obžalovaný týmto konaním chcel násilím donútiť poškodenú C. N. P. k súloži.

Za to súd prvého stupňa uložil obvinenému podľa § 199 ods. 1 Trestného zákona s použitím § 38 ods. 2, ods. 3, § 36 písm. j) Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere 5 (päť) rokov, na výkon ktorého ho podľa § 48 ods. 2 písm. a) Trestného zákona zaradil do ústavu na výkon trestu s

minimálnym stupňom strázenia.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 26. januára 2022, sp. zn. 2To/97/2021 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“), na základe odvolania obvineného podľa § 321 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku zrušil rozsudok Okresného súdu Bratislava II z 25. mája 2021 sp. zn. 6T/129/2019 vo výroku o treste a spôsobe jeho výkonu a postupom podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku obvinenému uložil podľa § 199 ods. 1 Trestného zákona s použitím § 36 písm. j) Trestného zákona, § 38 ods. 2, ods. 3, § 39 ods. 1 Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere 3 (tri) roky a 6 (šesť) mesiacov, na výkon ktorého ho podľa § 48 ods. 2 písm. a) Trestného zákona zaradil do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom strázenia.

Proti rozsudku krajského súdu podal obvinený prostredníctvom obhajcu JUDr. Milana Ficeka, dovolanie z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku teda, že bolo zásadným spôsobom porušené jeho právo na obhajobu, rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom, na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia.

V odôvodnení dovolania obvinený formuloval názor, prezentovaný už v podanom odvolaní, že procesným postupom súdu prvého stupňa došlo k porušeniu jeho práva na obhajobu zásadným spôsobom. V tomto kontexte obvinený s poukazom na ustanovenie § 28 ods. 1 Trestného poriadku namietal, že počas celého trestného konania (vrátane prípravného konania) požadoval preklady do amharčiny (úradný jazyk Etiópie, ktorej je obvinený štátnym príslušníkom) relevantných právnych dokumentov, aby si mohol účinne uplatňovať svoje práva, najmä právo na obhajobu a právo na spravodlivý proces. Jeho žiadosti nebolo počas celého konania vyhovieť a v konaní boli poskytnuté preklady a procesné úkony tlmočené iba do anglického jazyka. Podľa obvineného požiadavka na jazyk, ktorému má rozumieť je nutné vykladať tak, že musí rozumieť na dostatočnej úrovni na to, aby sa vedel efektívne procesne brániť a teda, aby vedel využiť svoje právo na obhajobu. Podotkol, že anglickému jazyku do istej miery rozumie a dokáže v ňom v určitých súvislostiach a situáciách komunikovať, ale nie tak, aby sa v tomto jazyku mohlo voči nemu viesť trestné konanie. Obvinený ďalej namietal, že rozhodnutie súdu je založené na dôkazoch, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom. Podľa obvineného orgány činné v trestnom konaní v danej trestnej veci vychádzali (okrem iného) aj z úradného záznamu z 28. júna 2017, z ktorého vyplýva, že „vzhľadom na negatívne výsledky predchádzajúceho šetrenia bola do prípadu zaukolovaná informátorská sieť, pričom bolo zistené, že osoba s takýmto popisom býva v služobnom obvode T., niekde na C. ulici. Ďalším preverovaním bolo zistené, že by sa mohlo jednať o osobu J. F. H., r.č. XXXXXX/XXXX, trv. bytom C. ul. č. XX, D.“. Z obsahu spisu nie je zrejmé, o aký dôkazný prostriedok išlo. Ďalší nezákonný dôkaz, ktorý bol podľa názoru obvineného použitý v rámci dokazovania v konaní pred súdom je rekognícia. Prvým zásadným pochybením zo strany orgánov činných v trestnom konaní bola skutočnosť, že policajt poškodenej uviedol, aby si prehliadla fotografie osôb a „ukázala na osobu páchatľa“. Je vylúčené, aby orgán činný v trestnom konaní takýmto spôsobom nabádal poškodenú, aby označila osobu „páchatľa“. Takéto nabádanie značným spôsobom ovplyvní vnímanie opoznávejúcej osoby, a rovnako tak aj jej dôveryhodnosť, nakoľko svedok na základe takejto informácie, bude vedieť, že by mal jednu z osôb zrejme označiť. Opozňavajúca osoba by mala byť oboznámená o tom, že opozňovaná osoba sa vôbec nemusí medzi figurantmi nachádzať. Druhým zásadným pochybením pri vykonaní rekognície, podľa názoru obvineného bolo, že fotografie opozňovaných osôb nespĺňali požiadavky (nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. I. ÚS 3709/16 z 20. júna 2017), keďže figuranti na fotografiách predložených poškodenej na opoznanie, si neboli vôbec podobní; neexistuje žiadne logické zdôvodnenie, prečo orgány činné v trestnom konaní zaradili ako figurantov fotografie osôb, ktoré absolútne nespĺňajú opis, ktorý uviedla poškodená. Nie je zrejmé, z akého dôvodu orgány činné v trestnom konaní použili pri rekognícii fotografie, ktoré mohli byť neaktuálne, namiesto rekognície „in natura“, ktorá by sa mala preferovať. Rekogníciu by mala viesť osoba, ktorá nebola doteraz oboznámená s obsahom spisu a popisom páchatľa, aby bola zachovaná objektívnosť a nedochádzalo k navádzaniu svedka (nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. I. ÚS 3709/16 z 20. júna 2017). Napokon obvinený s poukazom na odôvodnenie rozhodnutí súdov nižšieho stupňa, a najmä s poukazom na výpovede poškodenej a výpovede svedka namietal, že

napadnuté rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku, nakoľko jeho právny záver o tom, že spáchal zločin znásilnenia v štádiu pokusu, nesvedčí vykonanému dokazovaniu. Podľa názoru obvineného svedok W. nikdy v rámci žiadnej fázy trestného konania netvrdil, že by bol svedkom pokusu o znásilnenie poškodenej. Svedok nepotvrdil tvrdenia poškodenej, len reprodukoval to, čo mu ona uviedla. Právne posúdenie skutku súdy založili na skutkových okolnostiach, ktoré vychádzajú výhradne z nevierohodnej výpovede poškodenej. V konaní teda neboli dodržané zásady trestného konania, súdy navyše nerešpektovali ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej: „v prípade, ak má slúžiť výpoveď svedka ako jediný dôkaz, preukazujúci vinu obžalovaného, bez ďalších podporných dôkazov (napr. odborné vyjadrenie, znalecký posudok, stopy, výpovede svedkov či listinné dôkazy), musí byť tento dôkazný prostriedok jasný, logický, zrozumiteľný, presvedčivý, vierohodný a zároveň nesmie byť inými dôkazmi spochybiteľný či dokonca vyvrátený“. Preto v danej trestnej veci súdy mali aplikovať zásadu *in dubio pro reo* (v pochybnostiach v prospech obvineného).

V podstate na základe vyššie uvedených dôvodov obvinený navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku vyslovil, že rozhodnutím krajského súdu, ako aj rozhodnutím okresného súdu bol porušený zákon, aby zrušil napadnuté rozhodnutia odvolacieho súdu, ako aj súdu prvého stupňa (§ 386 ods. 2 Trestného poriadku) a podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku prikázal okresnému súdu, aby vec v potrebnom rozsahu znova prerokoval a rozhodol a aby podľa § 380 ods. 2 Trestného poriadku nevzal obvineného do väzby.

Dovolanie bolo v zmysle § 376 Trestného poriadku zaslané na vyjadrenie ostatným stranám konania, ktoré by mohli byť rozhodnutím o dovolaní priamo dotknuté.

K dovolaniu obvineného sa vyjadril prokurátor Okresnej prokuratúry Bratislava II (ďalej len „prokurátor“) ktorý dôvodil, že v danom prípade nie je daný ani jeden z dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku. Podľa jeho názoru v konaní pred súdom bolo vykonané dokazovanie v potrebnom rozsahu nevyhnutnom pre spravodlivé rozhodnutie, pričom výrok o vine, aj vo vzťahu k určenej právnej kvalifikácii skutku, považuje za správny a v súlade so zisteným skutkový stavom. Vo vzťahu k námietkam obvineného spočívajúcich v tvrdení, že rozhodnutie súdu je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom (§ 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku) s poukazom na nezákonný spôsob vykonania rekognície prokurátor uviedol, že priebeh vykonanej rekognície (podľa fotografií) bol riadne zaznamenaný, bol použitý dostatočný počet figurantov s podobným výzorom, v rovnakom veku. Rekognícia bola vykonaná v súlade s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku. V ďalšej časti prokurátor vo vzťahu k údajnému porušeniu práva obvineného na obhajobu (s poukazom na obsah vyšetrovacieho spisu) konštatoval, že boli využité všetky dostupné možnosti za účelom zabezpečenia tlmočníka z/do amharčiny. Keďže nebolo možné zabezpečiť tlmočenie do materinského jazyka obvineného, bol do konania pribratý tlmočník/prekladateľ do anglického jazyka. V prípravnom konaní bolo totiž zistené, že obvinený uvedený jazyk študoval, rozumie mu a bežne v ňom komunikuje v pracovnom aj súkromnom živote, a preto zastáva názor, že skutkovým zisteniam (vrátane tlmočenia výpovedí svedkov) rozumel. Záverom poznamenal, že obvinený si všetky procesné práva v priebehu celého trestného konania účinne uplatňoval prostredníctvom svojho obhajcu. S poukazom na uvedené skutočnosti prokurátor navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky postupom podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného odmietol.

K dovolaniu obvineného sa vyjadrila aj poškodená prostredníctvom obhajcu, v ktorom vyjadrila názor, že v danom prípade nie sú dané dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku. Podľa názoru poškodenej dovolacie námietky obvineného sa nedotýkajú právneho posúdenia zisteného skutku, ale naopak spochybňujú skutkové závery súdov prvého a druhého stupňa. Podľa jej názoru aktivita orgánov činných v trestnom konaní vyplývajúca z úradného záznamu z 28. júna 2017 nepredstavuje sledovanie v zmysle § 113 Trestného poriadku. Rovnako, čo sa týka rekognície, nejde o dôkaz, na ktorom by bolo výlučne alebo v rozhodujúcej miere založené odsúdenie obvineného. Rozhodujúcim dôkazom v danom prípade je znalecký posudok. Rekognícia bola vykonaná v zmysle § 126 a § 138 Trestného poriadku. Správnosť výsledkov rekognície bola následne potvrdená znaleckým posudkom o zhode DNA. V ďalšej časti poškodená uviedla, že k ustanoveniu tlmočníka do anglického

jazyka sa obvinený v prípravnom konaní nevyjadril a vyjadril sa až na hlavnom pojednávaní dňa 24. septembra 2020, t. j. tri roky po spáchaní skutku a po oboznámení sa so všetkými dôkazmi. S poukazom na uvedené skutočnosti poškodená navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky postupom podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného odmietol.

Obvinený k vyjadreniu prokurátora zaujal stanovisko predsedníctvom svojho obhajcu s tým, že v podstate zotrval na skutočnostiach uvádzaných v dovolaní.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku) primárne skúmal procesné podmienky pre podanie dovolania a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu [§ 368 ods. 2 písm. h/ Trestného poriadku], bolo podané prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Trestného poriadku), oprávnenou osobou [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku], v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku), na príslušnom súde (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku), že dovolanie spĺňa obligatórne obsahové náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) a že boli splnené podmienky uvedené v § 372 ods. 1 Trestného poriadku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky zároveň dospel k záveru, že podané dovolanie je potrebné odmietnuť na neverejnom zasadnutí, pretože je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku [§ 382 písm. c) Trestného poriadku].

Vo všeobecnosti najvyšší súd pripomína, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok proti právoplatným a záväzným rozhodnutiam súdov predstavuje výrazný zásah do právnej istoty a stability právnych vzťahov v právnom štáte. Aj z uvedeného dôvodu je dovolanie určené k náprave najzásadnejších a zákonom taxatívne vymedzených procesných a hmotnoprávnych väd, ktoré by svojimi dôsledkami mohli zásadne ovplyvniť trestné konanie, respektíve jeho procesný výsledok. Dovolanie nie je prostriedkom určeným na revíziu skutkových zistení, ktoré urobili súdy prvého a druhého stupňa [primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod číslom 57/2007].

Jednotlivé dovolacie dôvody [§ 371 ods. 1 písm. a) až n) Trestného poriadku], ktoré môže dovolateľ uplatňovať, sú vymedzené taxatívne a podstatne užšie ako dôvody zakotvené v Trestnom poriadku pre zrušenie rozsudku v odvolacom konaní, aby sa príliš širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nenarušovala právna istota. Dovolanie teda nezakladá ďalšiu riadnu opravnú inštanciu a nepredstavuje „ďalšie odvolanie“. (primerane napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Tdo/67/2018, 4Tdo/17/2019, 4Tdo/23/2019, 5Tdo/85/2017, 5Tdo/7/2020).

Dovolací súd nie je povolaný na revíziu napadnutého rozhodnutia z vlastnej iniciatívy, práve naopak, z ustanovenia § 385 ods. 1 Trestného poriadku expressis verbis vyplýva, že je viazaný dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené. Viazanosť dovolacieho súdu dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené v zmysle § 385 ods. 1 Trestného poriadku, sa týka vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku) a nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Trestného poriadku. To znamená, že ak chybám, vytýkaným v podanom dovolaní v zmysle § 374 ods. 1 Trestného poriadku, nezodpovedá dovolateľom označený dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku, ani iný dôvod dovolania uvedený v tomto (naposledy uvedenom) ustanovení, dovolací súd dovolanie odmietne podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku alebo zamietne podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku, a to bez toho, aby zisťoval inú chybu napadnutého rozhodnutia alebo konania, ktorá by zodpovedala právnomu dôvodu dovolania označenému dovolateľom v zmysle § 374 ods. 2 Trestného poriadku.

Ak ale dovolací súd zistí chybu rozhodnutia alebo konania, vecne špecifikovanú dovolateľom podľa § 374 ods. 1 Trestného poriadku, ktorej pri jej správnej právnej (procesnej) kvalifikácii zodpovedá iný dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku, než ktorý dovolateľ uviedol v dovolaní v zmysle § 374 ods. 2 Trestného poriadku, dovolací súd vyhovie dovolaniu postupom podľa § 386 a

nasledujúcich ustanovení Trestného poriadku a zistenú chybu vo výroku svojho rozsudku podradí pod dovolací dôvod zodpovedajúci zákonu (R 120/2012).

Obvinený uplatnil dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať ak, zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Konštantná judikatúra právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Platný Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení (príkladmo viď § 34 a nasl., pokiaľ ide o obvineného, resp. § 44 a nasl. Trestného poriadku, čo sa týka obhajcu a pod.), ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva na obhajobu, charakteristické pre príslušné štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo osebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod. Takýmto zásadným porušením by bolo najmä porušenie ustanovení o povinnej obhajobe podľa § 37 Trestného poriadku, ktoré by mohlo mať konkrétny vplyv na vykonanie jednotlivých úkonov trestného konania smerujúcich k vydaniu rozhodnutí procesnej povahy (napr. rozhodnutie o obmedzení osobnej slobody) alebo meritórneho rozhodnutia. Dôležité sú teda aj konkrétne podmienky prípadu, ktoré je potrebné vyhodnotiť individuálne, ako aj vo vzájomných súvislostiach.

Možno zovšeobecniť, že až takéto kvalifikované porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom môže byť dôvodom na konštatáciu porušenia práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru, pričom predmetné porušenie musí mať vzhľadom na vyššie uvádzané konkrétne okolnosti prípadu aj súčasne podstatný vplyv na výsledok konania - tzn. na rozhodnutie vo veci samej. Zásadným je v tomto smere záver, že právo na obhajobu v zmysle označeného dôvodu dovolania je potrebné chápať ako nutné vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného, resp. jeho obhajcu (§ 34 ods. 4 Trestného poriadku).

Pokiaľ obvinený v dovolaní namietal, že orgány činné v trestnom konaní a súdy ignorovali prednesený návrh obhajcu o ustanovení tlmočníka z/do jazyka amharčiny, resp. jazyka Tigríňa (úradný jazyk Etiópie, ktorej je obvinený štátnym príslušníkom) a naopak ustanovili mu tlmočníka/prekladateľa z/do anglického jazyka, čo mu znemožnilo, aby porozumel priebehu trestného konania, vyjadril sa relevantným skutočnostiam, účinne sa obhajoval a teda, aby bola jeho vec prorokovaná v zmysle práva účastníka na spravodlivý súdny proces, najvyšší súd pripomína, že v zmysle čl. 47 ods. 4 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. e) dohovoru obvinený nemá právo požadovať a konajúci súd alebo orgány činné v trestnom konaní nemajú povinnosť zabezpečiť tlmočenie do materinského jazyka obvineného, ak majú súdy alebo orgány činné v trestnom konaní za preukázané, že obvinený rozumie aj inému jazyku, do ktorého sa priebeh trestného konania má tlmočiť (R 90/2014). Orgány činné v trestnom konaní a súd prvého stupňa pribratím tlmočníka/predkladateľa pre účely tlmočenia priebehu trestného konania do anglického jazyka a prekladu písomností zo slovenského jazyka do jazyka, ktorému obvinený rozumie postupovali intra legem (§ 28 ods. 2, ods. 3 Tr. por), keďže mali za preukázané, že obvinený ovláda anglický jazyk (R 91/2014-I.) Uvedená skutočnosť, je zrejma (okrem iného) aj zo zápisnice o výsluchu obvineného vyhotovovanej v prípravnom konaní (č. l. 41-54), ktorú obvinený po prečítaní vlastnoručne podpísal a vyhlásil, že oznámeniam a poučeniam v nich uvedených porozumel. Dostatočnosť uplatnenia obhajobných práv (§ 34 Trestného poriadku) (R 91/2014-II.) je zrejma aj z obsahu spisového materiálu, z ktorého dovolací súd zistil, že v rámci trestného konania (predsúdneho i súdneho) bol priebeh trestného konania tlmočený do anglického jazyka a zároveň bol vykonaný preklad všetkých základných (najvýznamnejších) dokumentov do anglického jazyka (uznesenie o vznesení obvinenia, predvolanie obvineného, upovedomenie o úkonoch v trestnom konaní a o preštudovaní spisového materiálu, obžaloba, rozsudok). Pokiaľ obvinený namietal, že nerozumie odborným výrazom a najmä právnym výrazom v anglickom jazyku, a ako uviedol len „veľmi ľahko komunikuje v angličtine pre informačné

technológie" (zápisnica o výsluchu obvineného č. I. 53), dovolací súd konštatuje, že v priebehu celého trestného konania mal obvinený obhajcu JUDr. Milana Ficeka, ktorý bol prítomný nielen pri jeho výsluchu v prípravnom konaní (č. I. 54), a tiež v konaní pred súdmi (viď zápisnice z pojednávania z 24. septembra 2020, z 12. novembra 2020, z 25. marca 2021, z 25. mája 2021, zápisnica o verejnom zasadnutí z 26. januára 2022), a preto mal možnosť v prípade, ak niektorému výrazu nerozumel, požadovať o jeho vysvetlenie. Naviac je potrebné uviesť, že právom obvineného na predkladateľa v zmysle § 2 ods. 20 Trestného poriadku sa rozumie možnosť obvineného zabezpečiť si osobne alebo prostredníctvom obhajcu preklad akejkoľvek písomnosti, ktorá je súčasťou vyšetrovacieho alebo súdneho spisu, okrem písomností, ku ktorým obvinený nemá prístup po dobu odopretia nazretia do vyšetrovacieho spisu (§ 69 ods. 2 Tr. por.) (R 91/20214-III.). Je zrejmé, že povinnosťou obhajcu je (okrem iného) poskytovať takú právnu pomoc, v rámci ktorej by mal v prípade potreby obvinenému zabezpečiť preklad akejkoľvek písomnosti. Len na okraj (obiter dictum), nemožno opomenúť, že úhradu s tým spojených nákladov by si ním zvolený obhajca mohol nárokovať v zmysle ustanovenia § 24 ods. 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v znení neskorších predpisov.

Na naplnenie práva obvineného na tlmočníka sa nevyžaduje písomný preklad každého listinného dôkazu alebo úradného dokumentu. Poskytnutá pomoc tlmočníka a obhajcu bola v posudzovanom prípade taká, že umožnila obvinenému zoznámiť sa s vecou a umožnila mu brániť sa tak, že bol schopný predložiť súdu svoju verziu udalosti. Uvedenú dovoláciu námietku obvineného nemožno preto považovať za dôvodnú. V danej súvislosti treba poukázať aj na ďalšie skutočnosti, vyplývajúce z obsahu trestného spisu:

Obvinený prišiel do Slovenskej republiky v roku 2014, oženil sa s občiankou Slovenskej republiky, z tohto manželstva sa narodili dve deti, od 1. apríla 2014 sa zamestnal vo firme I. W. D. I. (I.) s. r. o. Súdny však nijako nepodceňovali schopnosť obvineného rozumieť a komunikovať v slovenskom jazyku a vzhľadom na to, že je cudzincom, počas súdneho konania s ním komunikovali prostredníctvom tlmočníka do/z anglického jazyka, ktorý ovláda, podľa vlastného vyjadrenia sa angličtinu učil v Etiópii, z ktorého štátu pochádza, už v siedmom ročníku navštevovanej školy a neskôr v tomto jazyku študoval vysokú školu (podľa jeho vyjadrenia teológiu) v Keni.

Pre jazyk amharčina resp. jazyk Tigrina nie je v Slovenskej republike zapísaný žiadny tlmočník a nebolo možné zabezpečiť v konaní tlmočenie ad hoc z/do tohto jazyka. Najvyšší súd nespochybňuje, že obvinený dokáže najlepšie komunikovať v amharčine, avšak v situácii, v ktorej sa nachádzal, mu súdy Slovenskej republiky poskytli v priebehu trestného stíhania možnosť uplatniť práva obvineného za pomoci obhajcu a za pomoci tlmočníka, s ktorými bol schopný dorozumieť sa. Bolo mu tlmočené, z akého skutku je obvinený a ako je skutok právne kvalifikovaný. Obvinený bol schopný vyjadriť sa k obžalobe, prezentovať svoju verziu udalosti a predkladať na svoju obhajobu návrhy na vykonanie dokazovania. Konanie pred súdmi prvého a druhého stupňa bolo tlmočené.

Nič menej z obsahu trestného spisu je zrejmé, že orgány činné v trestnom konaní, resp. súd vyvinuli snahu zabezpečiť tlmočenie z/do jazyka amharčina, avšak bezúspešne, keďže v registri tlmočníkov/prekladateľov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky tlmočník ovládajúci tento jazyk zapísaný. Taktiež ani cestou dopytu na rôzne tlmočnicke a prekladateľské spoločnosti, na katedru jazykov Prírodovedeckej fakulty, Jazykovedný ústav Slovenskej akadémie vied (SAV), Ústav orientalistiky SAV, Veľvyslanectvo Etiópie, konzulát vedený honorárnym konzulom, sa nepodarilo takúto osobu na území Slovenskej republiky ad hoc zabezpečiť (úradný záznam vyšetrovateľky PZ z 26. marca 2018 z č. I. 216 vyšetrovacieho spisu).

Európsky súd pre ľudské práva interpretoval podmienky realizácie práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. e) dohovoru tak, že toto právo neprislúcha obvinenému, ktorý dostatočne rozumie jazyku a hovorí jazykom, v ktorom sa konanie vedie, preto nepostačuje len formálne vyhlásenie obvineného smerujúce k požiadavke bezplatného ustanovenia tlmočníka, keďže dôkazné bremeno preukázať opodstatnenosť takejto požiadavky smeruje proti obvinenému s oprávnením kompetentného vnútroštátneho orgánu rozhodnúť o dôvodnosti takejto žiadosti. Európsky súd pre ľudské práva tak v mnohých prípadoch

kvalifikoval námietku porušenia čl. 6 ods. 3 písm. e) dohovoru ako zjavne neopodstatnenú alebo neodôvodnenú na základe skutočností, že znalosť jazyka konajúceho súdu bola u obvineného dostatočná na to, aby bolo možné proces vedený proti nemu považovať za spravodlivý (napr. Gungor proti Nemecku, Hovanesian proti Bulharsku, Katritsch proti Francúzsku). Z judikatúry tiež vyplýva, že pri úvahe, aká úroveň znalosti jazyka konajúceho súdu bola v konkrétnom prípade potrebná, je relevantná povaha (zložitost') trestného činu, z ktorého bol sťažovateľ obvinený.

Podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno úspešne uplatňovať v prípadoch, keď je rozhodnutie súdu založené na dôkazoch, ktoré neboli na hlavnom pojednávaní vykonané zákonným spôsobom. Skutočnosť, že rozhodnutie je založené na dôkazoch vykonaných v rozpore so zákonom, musí byť z obsahu spisu zrejmá a porušenie zákona by malo svojou povahou a závažnosťou zodpovedať porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru, čomu napokon zodpovedá i samotná povaha dovolania ako mimoriadneho (nie ďalšieho riadneho) opravného prostriedku.

Z uvedeného logicky vyplýva záver, že nesprávny procesný postup súdu pri vykonávaní dôkazov môže byť dovolacím dôvodom v zmysle § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku len vtedy, ak má, resp. mal negatívny dopad na práva obvineného. Ak sa nepreukáže takéto účinky nesprávneho procesného postupu pri vykonávaní dôkazov, potom nemožno hovoriť o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, a to aj so zreteľom na to, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru by mohlo dôjsť len vtedy, ak by odsúdenie bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere („solely or to a decisive extent“) na dôkazoch získaných nezákonným spôsobom, (pozri Mariana Marinescu v. Rumunsko - rozsudok ESĽP z 2. februára 2010, Emen v. Turecko - rozsudok ESĽP z 26. januára 2010, Van Mechelen a ďalší v. Holandsko - rozsudok ESĽP z 23. apríla 1997, Visser v. Holandsko - rozsudok ESĽP zo 14. februára 2002, Al-Khawaja a Tahery v. Spojené kráľovstvo - rozsudok ESĽP z 15. decembra 2011 a ďalšie).

V rámci dovolaní iniciovaného prieskumom odôvodneného dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku môže najvyšší súd preskúmať len to (ak dovolanie nepodal minister spravodlivosti Slovenskej republiky podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku), či jediný usvedčujúci dôkaz alebo viaceré rozhodujúce usvedčujúce dôkazy, boli vykonané zákonným spôsobom. Ak dospeje k záveru o zákonnosti vykonaného dokazovania, najvyšší súd nemôže spochybňovať skutkové zistenia, prehodnocovať vykonané dôkazy a ich hodnotenie vykonané súdmi nižších stupňov (R 24/2020).

Najvyšší súd poznamenáva, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku - „rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom“ a jeho zrkadlové znenie - „rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré boli súdom vykonané nezákonným spôsobom“, nemožno vykladať v rozpore s jeho logickým i materiálnym významom a účelom (je založené na dôkazoch) tak, že pôjde o prípady, keď súd dôkaz nevykonával. Súdom nie je povinný vykonať dôkazy, ktoré strany nenavrhli a tiež nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale súd ich nepovažuje za rozhodné a dôležité pre spravodlivé rozhodnutie (§ 272 ods. 3 Trestného poriadku, § 2 ods. 10 Trestného poriadku, § 2 ods. 11 Trestného poriadku) a napokon súd nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale „neskoro“ (§ 240 ods. 3 druhá veta Trestného poriadku), alebo neprejavili reálnu snahu o ich vykonanie (§ 240 ods. 4 tretia veta Trestného poriadku).

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku môže byť naplnený len vtedy, ak súd vykonával dôkazy nezákonným spôsobom tzn., že pri ich vykonávaní (ale aj získaní v prípravnom konaní) bol porušený zákon. Preto platí, že nevykonanie dôkazu súdom nie je možné považovať za okolnosť odôvodňujúcu existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, nakoľko iba opačný postup súdu - vykonanie dôkazu nezákonným spôsobom môže naplniť dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku.

K námietke obvineného o nezákonnosti vykonanej rekognícii, najvyšší súd v prvom rade uvádza, že podstatou rekognície je, aby opoznáväjúca osoba opätovne opoznala osobu, alebo vec, ktorú v minulosti vnímala svojimi zmyslami, a tak zistila totožnosť osoby, resp. veci dôležitej pre trestné konanie. Rekognícia „podľa fotografií“ (§ 126 ods. 2 Trestného zákona) sa používa najmä v prípadoch, ak ešte nie je dostatok dôkazov, aby bolo vznesené obvinenie z trestného činu voči konkrétnej osobe, ale existujú indície o osobe podozrivej zo spáchania trestného činu, alebo ak podozrivá osoba nie je zaistená, ako bolo tomu v tomto prípade (viď obsah vyšetrovacieho spisu - zápisnica o rekognícii zo 17. júla 2017, následne uznesenie o vznesení obvinenia z 25. júla 2017). Rekognícia podľa fotografií sa teda vykoná vtedy, ak rekogníciu „in natura“ (§ 126 ods. 1 Trestného zákona) nie je možné vykonať. V takom prípade sa z portrétnych fotografií rôznych osôb, vytvorí fotoalbum pribratých osôb, medzi ktoré sa zaradi portrétna fotografia podozrivej osoby (fotografie majú rovnaký formát), teda poznávanej osoby. Všetky fotografie sú označené poradovým číslom. Rekognícia prebieha tak, že takýto album sa predloží poznávajúcej osobe, ktorá uvedie, či niektorá fotografia zobrazuje tvár osoby, ktorú predtým vnímala v súvislosti s páchaním trestného činu. V prípade, ak poznávajúca osoba spozná na niektorej z fotografií poznávanú osobu, uvedie číslo fotografie. O rekognícii sa spisuje zápisnica a priberie sa k nej nezúčastnená osoba. Keďže, ako vyplýva zo súdneho spisu (viď zápisnice o rekognícii č. I. 120 až 130) takýto postup bol dodržaný, nemôžu byť výsledky procesného úkonu spochybňované. Poškodená ako poznávajúca osoba, spoznála na niektorej z predložených fotografií obvineného ako poznávanú osobu (t. j. osobu, ktorú predtým vnímala v súvislosti s páchaním trestného činu), pričom uviedla číslo fotografie, a teda obvineného označila za páchatela. Išlo o vyjadrenie poškodenej, ktoré súdy nižších stupňov posúdili ako vierohodné a dovolací súd nemôže spochybňovať ich závery v tomto smere, v prípade ak dovolanie nepodal minister spravodlivosti podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku, čo sa nestalo. Preto najvyšší súd neprijal ani tento dovolací argument obvineného. Najvyšší súd len stručne poznamenáva, že rozhodnutie o vine obvineného nebolo založené len na výsledkoch vykonanej rekognície (podľa fotografií). Jeho vina bola jednoznačne a bez akýkoľvek pochybností preukázaná na základe výpovedí poškodenej (priameho dôkazu), ako aj z výpovede svedka a znaleckým skúmaním DNA profilov (nepriamych dôkazov).

Ako posledný uplatnil obvinený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, z ktorého vyplýva dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku a nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia je pochybenie súdu pri aplikácii práva na skutok, ktorý bol zistený a v potrebnom rozsahu objasnený, a to v takej intenzite, že to zásadne ovplyvnilo postavenie obvineného (a contrario § 371 ods. 5 Tr. por.). O nesprávnu aplikáciu práva ide najmä vtedy, ak bol skutok v napadnutom rozhodnutí kvalifikovaný ako trestný čin, hoci o trestný čin v tomto prípade nešlo, alebo ak išlo o iný trestný čin, než ten, ktorý sa nachádza v právnej vete napadnutého rozhodnutia, teda ak skutok ustálený súdmi v pôvodnom konaní bol subsumovaný (podradený) pod nesprávnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom takáto nesprávna subsumpcia bola v neprospech obvineného (teda spravidla pôjde o prísnejšie skutkovú podstatu). Nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia je potom nesprávna aplikácia určitého ustanovenia hmotnoprávnej povahy.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku je potrebné tiež uviesť, že pri posudzovaní oprávnenosti tvrdenia o existencii tohto dovolacieho dôvodu je dovolací súd vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili súdy prvého a druhého stupňa, teda dôvodom dovolania nemôžu byť nesprávne skutkové zistenia. Dovolací súd skutkové zistenia urobené súdmi prvého a druhého stupňa nemôže ani meniť, ani dopĺňať (to neplatí len pre dovolanie ministra spravodlivosti podané podľa § 371 ods. 3 Tr. por.). Inak povedané, vo vzťahu k skutkovému stavu zistenému skôr konajúcimi súdmi vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku, môže obvinený v dovolaní uplatňovať len námietky právneho charakteru a nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové sa pritom považujú tie námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného

dokazovania, prípadne proti hodnoteniu dôkazov súdmi oboch stupňov - ich posudzovanie je dominanciou konania odvolacieho. Dovolací súd nie je možné chápať ako tretiu „odvoláciu“ inštanciu zameranú na preskúmanie rozhodnutí súdu druhého stupňa [primerane pozri uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2Tdo/7/2018 z 03. septembra 2018 (publikované v Zbierke pod číslom 96/2018)].

Najvyšší súd v tomto smere s ohľadom na námietky obvineného vo vzťahu k nesprávnej kvalifikácii skutku podotýka, že popísanému skutkovému stavu plne zodpovedá i právny záver vyjadrený v posúdení konania obvineného ako zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1 Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona. Použitú právnu kvalifikáciu odôvodňujú všetky skutkové okolnosti, ktoré sú v popise skutku zahrnuté a ktoré vyjadrujú naplnenie príslušných znakov skutkovej podstaty označeného trestného činu (viď R 119/2014). Len pre úplnosť, vo vzťahu k argumentácii obvineného sa žiada uviesť, že v rámci trestného činu znásilnenia podľa § 199 Trestného zákona nie je rozhodujúci spôsob života znásilnenej osoby alebo jej povest'.

Pokiaľ obvinený v nadväznosti na svoje námietky podotkol, že skutkový stav nebol zistený do takej miery, aby o ňom nejestvovali dôvodné pochybnosti v zmysle zásady v pochybnostiach v prospech obvineného (in dubio pro reo) najvyšší súd poznamenáva, že použitie zásady „in dubio pro reo“, ktorá vyplýva z ustanovenia § 2 ods. 4 Trestného poriadku, prichádza do úvahy len vtedy, ak pochybnosti, ktoré vznikli v trestnom konaní o dokazovanej skutočnosti, trvajú aj po vykonaní a zhodnotení všetkých dostupných dôkazov, ktoré môžu reálne prispieť k náležitému zisteniu skutkového stavu, a to v rozsahu nevyhnutnom na objektívne, stavu veci a zákonu zodpovedajúce spravodlivé rozhodnutie. Táto zásada sa týka iba skutkových zistení, čo však nemôže byť, s poukazom na už vyššie uvedené, predmetom skúmania dovolacieho súdu.

Na podklade uvedených dôvodov dovolací súd dospel k záveru, že v prípade dovolania obvineného F. H. J. nie sú splnené dôvody dovolania predpokladané v ustanovení § 371 ods. 1 písm. c), písm. g) písm. i) Trestného poriadku a z toho dôvodu jeho dovolanie na neverejnom zasadnutí podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku jednomyseľne odmietol.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.